

УДК 111.32:022.33

Л. С. Тарасюк
кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії, політології та культурології
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

НАСУЩНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ЦІЛІСНОСТІ У СУЧАСНОСТІ

В умовах сьогодення, коли попередні світоглядні ідеали втратили своє значення, а суспільство має величезну потребу в нових ціннісних настановах, дослідження проблеми цілісності особистості має важливе значення. У всі часи ідеалом людини була цілісна, гармонійна особистість. У наш час через досить часте повторення це словосполучення втратило свій високий сенс. Проте девальвації піддається не лише ідея цілісності. Необхідно провести інвентаризацію всього нашого філософського багажу та гідно й справедливо оцінити досить важливі поняття, одним з яких є саме «цілісність». Сучасна наука переповнена поняттями «криза» й «хаос», які охоплюють суспільство та особистість. Тому необхідні нові орієнтири відновлення внутрішньої цілісності індивіду. Сучасна людина переважно перебуває в полоні буденного світогляду. Прагнення до надбання матеріальних благ, влади й слави не виводять людину з проблем, а більш того, актуалізують їх кількість і складність. Пріоритет цінностей прямо пропорційно залежить від рівня світогляду людини. Відновлюючи свою цілісність, можна якісно змінити своє буття. Необхідне усвідомлення всіх внутрішніх суперечностей, які заважають людині в такому процесі трансформації. Тому сьогодні є досить актуальною проблема цілісності особистості.

Метою дослідження є різносторонній розгляд аспектів цілісності людини, її природного й соціокультурного буття.

Ретроспективний аналіз літератури прояснює варіативність методологічних позицій і, відповідно, осмислення не лише самої сутності людської цілісності, але й багатогранність способів її осягнення. Звернення до теми цілісності особистості свідчить, що феномен цілісності є життєво важливою проблемою. У сучасній науці є багато різнопланових моделей цілісності людини, тому проблема полягає не в тому, щоб створити ще одну. Навпаки, ще одним підходом до розв'язання питань дослідження є те, що слід показати неоднозначність уявлення про цілісність, багатогранність способів, що є важливими засадами філософського узагальнення, аналізу, осмислення, а саме андрогінну цілісність [6, с. 15]. Феномен цілісності в бутті людини важливо розглядати як один з адаптаційних механізмів подолання конфліктів як зовнішніх, так і внутрішніх. Феномен андрогінності прояснює цілісність особистості, розкриває чоловічі та жіночі якості в їх максимальному прояві [6, с. 158]. Людина, яка володіє цілісним світоглядом, здатна одухотворювати своє буття й буття інших людей, із якими вона взаємодіє. Цілісна особистість прагне до співтворчої взаємодії, ціннісної комунікації з Іншою особистістю. Цілісна гармонійна особистість поєднує в собі духовне багатство й моральну чистоту. Уявлення про духовно-душевно-тілесну цілісність як основи цілісності особистості є для нас вихідним моментом у спробі більш глибокого розгляду цього дослідження. Необхідно розглядати андрогінність як цілісність особистості, більше того, «андрогінність» як кульмінаційний акт становлення цілісності особистості [6, с. 298]. Поняття «андрогінність» корелює з поняттям «цілісність» особистості, а поняття «цілісність» корелює з поняттям «інтеграція» суспільства. Тому слід провести філософський аналіз основ інтеграції в сучасному суспільстві. Наука й техніка створюють навколо себе середовище розщеплення, що прогресує, і всі форми культури прагнуть перетворити у своїх служниць. Але в нормально функціонуючому суспільстві досвід, знання й віра поєднуються у вигляді деякої цілісності, що утворює світовий порядок. Жага до влади, збагачення, слави модифікує власне ставлення до людини. Над особистістю не можна володарювати, особистість не можна споживати,

тому що вона не річ, не об'єкт. Ідеологія влади й споживання призводить до розщеплення людини, розщеплення створює умови для розповсюдження цієї ідеології.

Наше століття називають динамічним, часом надзвичайно високого темпу життя. Сучасне споживачтво нерозривно пов'язано з тим, що наш час – час кількості. Безкінечність кількісного споживачтва перетворює часовий континуум в дискретну послідовність і веде людину до розщеплення. Зниження внутрішньої якісної різноманітності неминує проектується зовні, формуючи певні соціальні феномени. Звеличування кількісного в збиток якісного, абстрактного – у збиток конкретного, всезагального – у збиток унікального, розщепленого – у збиток цілісному – причина основної сучасної кризи, кризи людини. Розщеплення людини впливає і на її фізичний стан. Багато людей помирає в наш час від сильних хвилювань і тяжких переживань. У людині пов'язані тілесний, почуттєвий і розумовий компоненти. Відсутність одного з них або їхня неузгодженість свідчать про розщепленість людини. У самій структурі людської істоти є потенції її розщеплення. І вони реалізуються в життєвому процесі, оскільки є передумовою діяльності. Перш ніж що-небудь робити, людина повинна розділити єдиний споглядальний акт, яким вона охоплює майбутній їй світ, на окремі плани. З діяльнісно-гносеологічними причинами тісно пов'язані й соціальні засади розщеплення людини. Соціалізація індивіда необхідна для цілей спілкування, але якщо вона перевищує міру, духовно-душевна унікальність людини розпадається на ряд моментів, які втрачають свою цілісність.

Долаючи себе творчо, людина залишається самою собою і в той же час проникає в іншого та у світ. Це додання становить безкінечне творче становлення духовно-душевної природи людини, веде до її цілісності. Становлення цілісної особистості – передумова й результат формування кращого суспільного устрою. Недостатня цілісність особистості та сучасного суспільства, його своєрідна роздробленість постійно провокує на розщеплення особистісного та суспільного життя, – це одна причина, яка актуалізує необхідність дослідження цілісності та андрогінності у бутті людини.

В історії розвитку та становлення особистісного й соціокультурного буття людини осягнення цілісності й андрогінності пройшло досить складну еволюцію. Центральним поняттям своїх досліджень андрогінної природи людини поняття «цілісність» зробили такі вчені, як Платон, М. Бердяєв [4; 1]. Платон назвав любов жагою цілісності та прагненням до неї [4]. М. Бердяєв зазначив, що кожна людина сумує за своєю цілісністю [2].

За думкою Платона, через любов чоловіка й жінки долається розрив і відчуженість у бутті людини. Концепція любові-андрогінізму античного філософа знаходить своє вираження в цілісності та її прояві – любові [4]. М. Бердяєв убачає відновлення андрогінності в подоланні розірваності статі через утвердження нової цілісної індивідуальності, а платі цього з'єднання з іншою цілісною індивідуальністю через любов-андрогінізм [1; 2].

У своїх дослідженнях цілісності особистості С. Бем виходить на розуміння андрогінії. Багато дослідників дотримувалися думки, що цілісну (холічну) особистість характеризує не маскуліність або фемінність, а андрогінія, тобто інтеграція жіночого й чоловічого стилів. Дослідниця гендерних проблем зазначає, що андрогінію розуміють як емансипацію обох статей, а не як боротьбу жінок за рівність у маскуліно орієнтованому суспільстві. С. Бем визначила андрогінну особистість як таку, що має багатий набір яко-

стей і рольової поведінки й гнучко використовує їх у динамічно змінних соціальних обставинах. К. Хорні у своїх дослідженнях психоаналітичної терапії розглядає андрогінізм як відображення внутрішньої цілісності особистості. Автор розкриває важливість актуалізації чоловічих і жіночих якостей, які розвивають і розкривають особистість. Такий підхід можна назвати екзистенціальним андрогінізмом, що знаходить свої вираження у стратегіях повного розкриття чоловічо-духовного й жіночого-душевного й веде особистість до поєднання соціальної реалізації й любові. Своєрідно розкриває цілісність О. Вейнінгер, який зазначає перевагу чоловічого над жіночим, свідомо нівелюючи жіночність, і називає її тінню мужності. Ф. Баадер, на дослідження якого вплинула філософія Ф. Шеллінга, визначає «соціальність» як сутність любові, всі механізми створення суспільства повинні базуватися на ній. Тому ми можемо говорити про присутність андрогінізму в його творчості. Для Я. Беме цілісність виражається в потрійності сущого. Німецький мислитель уважав, що все пояснюється саме таким підходом, тому через всю його творчість проходить «потрійність сущого» та «божественні принципи». Філософ писав, що книга, у якій утілено всі таємниці, є сама людина.

У класичній філософії можна спостерігати широкий історичний образ проблеми взаємовідношення цілісності та її елементів у різних системах світорозуміння: Платон, Арістотель, Демокрит. Платон розкриває цілісність у феномені андрогінізму, такому поєднанні чоловічих і жіночих якостей, які надають можливість повного розкриття духовної сутності людини. Арістотель виражає ідею цілісності в поняттях «можливість» і «дійсність». Філософ зазначає, що матерія є носієм якостей можливості, а форма – дійсності. Демокрит свою концепцію цілісності розкрив у атомістичній теорії. Соціальний підтекст атомістичної теорії яскраво демонструє римський переклад грецького слова «атом» – «індивід». Г. Лейбніц відзначає, що цілісність у неподільності, неповторності й унікальності монади як божественної частки, яка вміщена в тіло людини. М. Фічіно вбачає цілісність у феномені краси через поняття «гармонії», що має свою диференціацію. Мислитель зазначає, що, пізнаючи божественне у світі, людина відновлює свій цілісний внутрішній світ. Пізнаючи божественне, можна розкрити свою внутрішню красу, яка й свідчить про цілісність особистості.

Сучасні філософи І. Лоський, О. Лосєв, І. Пригожин розкривають ідею цілісності особистості через інтуїцію та інтуїтивне споглядання (І. Лоський, О. Лосєв); концепцію синергетики й самоорганізації (І. Пригожин).

Д. Бом, Н. Вінер, І. Пригожин, С. Гроф, В. Франкл, П. Берже, І. Помо, К. Відаль та ін. зазначають, що будь-які підходи до дослідження проблем людини як багатопланової системи повинні нести в собі цілісний підхід.

Темі цілісності присвячені роботи таких учених: С. Франка, В. Зеньковського, С. Левицького, М. Лоського, І. Євлампієва, Б. Ємельянова, А. Галактіонова. Названі вчені визначають цілісність як самовдосконалення, саморозвиток, наповнення сенсом свого буття через розкриття своєї внутрішньої людини. Оскільки одним із ключових понять, що відображає основний сенс цілісності, є соборність, то важливу роль у дослідженнях відіграли концептуальні викладки М. Бердяєва, В. Соловйова, П. Флоренського, І. Вошиніна, П. Тулаєва, А. Гулиги, В. Сагатовського, П. Гайденко, С. Хоружого. Принципи цілісності як основоположний поданий у роботах слов'янофілів, а також ідеологів, космістів, символістів.

Шлях філософського осмислення цілісності від ідеї трансцендентального до онтологічного горизонту наведений у роботах Е. Гуссерля, М. Гайдеггера, М. Шелера, Х. Плеснера, М. Мерло-Понті, М. Мамардашвілі. Значне поле дослідження присвячене соціально-когнітивному та диспозиційному аспекту становлення цілісності особистості (Ф. Шлейермахер, В. Дільтей, Х.-Г. Гадамер, П. Рікер). Психоаналітичний аспект проблеми виражений у роботах З. Фрейда, К. Юнга, Е. Фромма, А. Адлера, В. Франкла, К. Хорні, С. Грофа, Е. Еріксона, Г. Салівана.

Аналіз філософської наукової літератури свідчить про складність визначення поняття «цілісність». Складність процесу концептуалізації цілісності особистості пояснюється багатовимірністю й багаторівневістю проблеми. Усвідомлення поняття «цілісність» неможливе без звернення до сутності й змісту проблеми духовного, саме тому часто зараховують цілісність до «духовної цілісності». У вітчизняній філософії є ряд важливих досліджень цілісності людини. Насамперед це дослідження проблеми духовного, зосередженого на принципах духовно-матеріальної єдності світу, цілісності людського буття, що відтворюють динаміку процесу становлення ноумену духовності (В. Бех, І. Степаненко), наголошують на діяльній природі суб'єктивних і об'єктивних форм духовності саме через цілісність (С. Кримський). Сучасний вітчизняний філософ, засновник методу метаантропології Н. Хамітов визначає андрогінізм як явище, феномен досягнення гармонії чоловічого та жіночого, духовного та душевного. Автор усвідомлює феномен андрогінізму як найважливішу умову й критерій цілісності людського буття. Сучасна вітчизняна дослідниця С. Крилова наголошує, що цілісність буття людини є категорією, яка виражає єдність сутності й існування людини, цілісності й цілеспрямованості її буття, гармонію особистості і світу. Цілісність людини глибинно пов'язана з її красою – і зовнішньою, і внутрішньою. Сучасний вітчизняний вчений В. Калуга у своїх наукових розвідках обґрунтовує: щоб стати цілісним, потрібно позбутися, а не набути. Тобто цілісна людина відновлює сповна свою природу, позбуваючись усього привнесеного в неї як надлишкового. «Мистецтво життя: від внутрішньої дезінтеграції до концентрації на власній цілісності», – так зазначає український філософ.

Є ряд сучасних досліджень проблеми цілісності людини, які є досить важливими. А. Шарипін визначив цілісність як цілісність монади інтенціонального вузла, діади каузальних інтенцій світу й тріади когнітивних інтенцій: тіло – інтенція – свідомість. Н. Більчук визначила кордоцентризм як методологічний принцип цілісного розуміння людини, який розкриває місце людини в суспільстві. Специфікою кордоцентризму є встановлення взаємозв'язку суб'єктивних та об'єктивних, індивідуальних і суспільно-соціальних аспектів системи особистості, її нескінченної сутності й скінченності проявів, що зберігає й підкреслює її єдність як індивідуальності, розкриває місце особистості в соціальній системі. І. Бондаревич запропонував концепцію становлення духовної цілісності особистості як атрибуту саморозгортання людини. В. Потапчук виражає ідею цілісності в таких поняттях, як «соборність», «цілісність духу», «всеєдність», «симфонічна особистість», «солідарність» та ін. Автор робить висновок про принцип цілісності як основну особливість єдності, при якому здійснюється зусилля частин цілого, зберігається їхня своєрідність і свобода. О. Шлієнкова досліджує проблему динамічної цілісності в проектній філософії. Д. Сівков розкриває тему цілісності у філософії Т. Адорно, який робить акцент на співвідношенні частини й цілого названого дослідження. Автор обґрунтовує взаємодію різних моделей цілісності в сучасній культурі («холізму» та «індивідуалізму»). М. Чернишева досліджує способи осягнення антропологічної цілісності в феноменологічній та гуманістичній психології. Психолог В. Ковальчук визначає поняття «цілісна особистість», розкриває та аналізує фактори, які дезінтегрують і внутрішньо розколюють особистість.

Для більш повного розгортання проблеми цілісності людини звернемося до дослідження інших напрямків. Зокрема, в контексті релігійного світобачення О. Дурманенко розкриває цілісність особистості в просторі онтологічної безпеки особистості. Автор говорить про онтологічну безпеку особистості як особливий стан функційного агента соціальної структури, який допомагає за умов кризових ситуацій усвідомлювати свою цілісність і співприсутність у соціальному світі. Цілісна особистість визначається як інтегратор самостійності, самоідентичності, та інтерсуб'єктивності. Н. Васильєва на підставі аналізу норм міжнародного та європейського права, національного за-

конодавства країн ЄС, а також практики їхнього застосування досліджує одне з нових понять юридичної практики – право на цілісність особистості. На підставі вивчення міжнародних і регіональних норм (Хартія ЄС 2000 р.), які закріплюють право на цілісність особистості й окремі його елементи, а також практичної діяльності установ й органів ЄС і його держав-членів із забезпечення цього права, запропоновано нову юридичну концепцію права на цілісність особистості.

Є низка інших досліджень, які роблять чималий внесок у розвиток теми цілісності буття людини. Разом із тим, багато аспектів цієї проблеми залишаються недостатньо дослідженими й усвідомленими, особливо в контексті соціальної філософії та філософсько-антропологічного аналізу проблеми цілісності особистості, феномена андрогінізму: ролі, місця цих явищ у культурному й соціальному просторі людського буття, а також феноменів свідомості, що їх відображають, у вітчизняній філософії й культурі ХХ ст. і адекватних методологічних проєкцій її на ХХІ ст. Очевидно, що ряд таких проблем вимагає комплексного дослідження та адекватних методологічних підходів і аксіологічних висновків.

Проблемним полем дослідження є зростання впливу й значення цілісності особистості, феномена андрогінізму в людському бутті, в соціальній реальності, у культурі, як одного з адаптаційних механізмів подолання ситуації глобальної кризи, конфліктів, впливу на навколишній простір. Ідеться про саморозгортання цілісності особистості та відношення процесів соціокультурної адаптації поведінки людини до досить швидко змінних умов існування, зростання стресових ситуацій, психологічних навантажень і екологічних лих. Можна зауважити, що культура постає як один із можливих механізмів адаптації й застосує цей феномен до реалій сучасної цивілізації, особливо в аспекті постмодерністичного сприйняття. Ця проблема ніякою мірою не може бути зведена до з'ясування «норми» й «патології», що характерне для традиційних досліджень теорій ХХІ ст. Вихідним моментом для дослідження може бути положення про те, що андрогіне начало закладено в кожній людині і цей «дар» може розкривати себе в духовному й душевному світах, а також і в глибинах підсвідомості, образах мистецтва та інших плодах нашого неусвідомленого психічного життя, проявлятися у відповідних моделях соціологічних та аксіологічних підходів і моральних оцінок.

У контексті аналізу феномену цілісності людини в соціальному бутті ця ідея дозволяє осмислювати проблему через справжню андрогіну цілісність як повне розкриття якостей, реалізацію цінностей людини та її антипод – патологічність, яка виражена в розщепленні, нівелюванні особистості, зневазі права на цілісність особистості.

Цілісність людини глибинно пов'язана з розкриттям її якостей та їх реалізацією. Цілісність є єдністю сутності та існування людини, андрогіність є повним гармонійним поєднанням якостей особистості. Андрогіна цілісність виступає як співтворчість чоловічого й жіночого в соціокультурних і гендерних вимірах та їх прояві у створенні нових моделей взаємовідносин. Цілісність особистості у відкритому, демократичному суспільстві виражається через комунікацію з іншим та через феномен соціокультурного партнерства. У відкритому суспільстві комунікація та партнерство постають і теоретичним, і практичним корелятом цілісності у буттєвих констеляціях людини. Набуття людиною своєї цілісності несе конструктивні форми створення нових відносин між людьми, між статями, у суспільстві. Створювати цілісну сім'ю і цілісне суспільство можуть цілісні особистості. Саморозгортання своєї андрогіності дає змогу наповнювати буття новими якостями і насичувати світ променями харизматичності.

Значення одержаних результатів полягає в можливості створення нового якісного суспільства, яке проявляється в гармонійних суспільних відносинах між людьми через розкриття своєї власної андрогіної цілісності та формування

андрогінної комунікативності у взаєминах. Баланс, рівновага людини є проявом її індивідуального андрогінізму; баланс, рівновага між особистостями проявляється комунікативним андрогінізмом.

Запропоноване дослідження важливе для досягнення впливу суспільної свідомості та змін фундаментальних основ соціального буття. Ці результати можуть бути корисними у створенні нових навчальних програм, різноманітних курсів і практик-проєктів, які будуть спрямовані на розкриття якостей особистості, становлення її цілісності, будуть сприяти якісному зміненню буття людини. Результати дослідження дають змогу запровадити новий філософський підхід до осмислення поняття андрогіної цілісності як соціальної проблеми й розширити діапазон досліджень, предметом яких стає людина, що відновлює цілісність у вимірах буття. У результаті теоретичних пошуків були отримані висновки й положення, які мають практичну цінність для саморозгортання цілісності особистості. Тому дослідження можуть бути використані в розробленні стратегій формування громадянського суспільства й інститутів соціального партнерства й соціальної відповідальності в Україні.

Література

1. Бердяев Н.А. О назначении человека / Н.А. Бердяев // О назначении человека. – М.: Республика, 1993. – С. 20-84.
2. Бердяев Н.А. Дух и реальность / Н.А. Бердяев; Вступ. ст. и сост. В.Н. Калужного. – М.: ООО «Издательство АСТ»; Харьков: «Фолио», 2003. – 679 с.
3. Киселев М.И. Понятие «Интеграция» с точки зрения структурного функционализма / М.И. Киселев // Молодой ученый. – 2011. – № 4. Т. 2. – С. 61-64.
4. Платон. Собрание сочинений в 2-х томах / Платон. – Москва: АСТ, 2000. – Т. 2. – 832 с.
5. Пигалев А.И. Культура как целостность: (Методологические аспекты) / А. Пигалев. – Волгоград: Издательство Волг. гос. ун-та, 2001. – 464 с.
6. Тарасюк Л.С. Андрогіна цілісність як феномен соціального буття людини: монографія / Л.С. Тарасюк – Київ: АМУ, 2017. – 336 с.
7. Тарасюк Л.С. Сознание времени как проблема целостности личности / Л. Тарасюк // Европейская наука ХХІ века – 2014: X международ. науч. - прак. конф., 7-15 мая 2014 г. – Бял ГРАД-БГ (София, Болгария), 2014. – С. 41-44.
8. Философия Гегеля и современность / ред. кол.: Л.Н. Суворов (отв. ред.) и др. – М.: Мысль, 1973. – 431 с.

Анотація

Тарасюк Л. С. Насущність проблеми цілісності у сучасності. – Стаття.

В умовах сучасної соціокультурної реальності, коли попередні світоглядні ідеали втратили своє значення, а суспільство має величезну потребу в нових ціннісних настановах, дослідження проблеми цілісності особистості має важливе значення. Сучасна наука переповнена поняттями «криза» й «хаос», які охоплюють суспільство та особистість. Прагнення до надбання матеріальних благ, влади й слави не виводять людину з проблем, а, більш того, актуалізують їх кількість і складність. Проблемним полем дослідження є зростання впливу й значення цілісності особистості, як одного з адаптаційних механізмів впливу на навколишній простір, подолання ситуації глобальної кризи та конфліктів. Запропоноване дослідження важливе для досягнення впливу суспільної свідомості та змін фундаментальних основ соціального буття. Ці результати можуть бути корисними у створенні нових навчальних програм, різноманітних курсів і практик-проєктів, які будуть спрямовані на розкриття якостей особистості, становлення її цілісності, будуть сприяти якісному зміненню буття людини. Результати дослідження дають змогу запровадити новий філософський підхід до осмислення поняття андрогіної цілісності як соціокультурної проблеми й розширити діапазон досліджень.

Ключові слова: цілісність, андрогіність, особистість, інтеграція, суспільство.

Аннотация

Тарасюк Л. С. Насущность проблемы целостности в современности. – Статья.

В условиях социокультурной реальности, когда предыдущие мировоззренческие идеалы потеряли свое значение, а общество имеет большую необходимость в новых ценностных установках, исследование проблемы целостности имеет важное значение. Современная наука переполнена понятиями «кризис» и «хаос», которые охватывают общество и личность. Стремление к приобретению материальных благ, власти и славы не выводит человека из проблем, более того, актуализируют их количество и сложность. Проблемным полем исследования есть возрастание влияния и значения целостности личности как одного из адаптационных механизмов влияния на окружающий мир, преодоление ситуации глобального кризиса и конфликтов. Предложенное исследование важно для постижения влияния общественного сознания и изменений фундаментальных основ бытия. Эти результаты могут быть полезными для создания новых учебных программ, разнообразных курсов и практик-проектов, которые будут направлены на раскрытие качеств личности, становление ее целостности, будут способствовать качественному изменению бытия человека. Результаты исследования дают возможность осуществить новый философский подход к осмыслению андрогинной целостности как социокультурной проблемы и расширить диапазон исследований.

Ключевые слова: целостность, андрогинность, личность, интеграция, общество.

Summary

Tarasjuk L. S. The urgency of the integrity problem in contemporaneity. – Article.

In the conditions of modern socio-cultural reality, when the previous world view ideals have lost their meaning, and the society has a great need in new value instructions, the personality's integrity problem research is of utmost importance. Modern science is overwhelmed with concepts "crisis" and "chaos" which embrace society and personality. Aspiring to acquisition of material welfares, power and fame does not deprive a person of problems, but furthermore, enhance their amount and complication. The problem field of this research is an increase of personality's integrity as it is one of adaptation mechanisms of influence on surrounding space, overcoming the global crisis and conflicts. The research offered is important for understanding of both public consciousness influence and changes in fundamental bases of social existence. These results can be useful in creation of new educational programmes, various courses and practical projects, directed to personality's qualities development, strengthening of one's integrity. They will also assist the quality change of person's existence. Research results give the opportunity to introduce a new philosophical approach to the comprehension of androgynous integrity concept as a socio-cultural problem and extend the range of researches.

Key words: integrity, androgyny, personality, integration, society.